

TEMPLVM.
FORTVNÆ PRIMIGENIÆ.

SACRVM.

VIRO. MAGNIFICO.

JACOBO. BORNIO.

J C T O.

AVGVSTISSIMI. AC. POTENTISSIMI. REGIS.
POLONIÆ. ET. ELECT. SAXONIÆ. IN. SVMMO.

PROVOCATIONVM. CONSILIO. A. CONSILIIS.

SVPREMÆ. CVRIÆ. PROVINCIALIS. ET.

SCABINATVS. ADSESSORI.

REIP. LIPSIENSIS. CONSVLI.

TEMPLI. AC. SCHOLÆ. NICOL. ANTISTITI.

GRAVISSIMO,

PARENTI. OMNI PIETATIS.
ET. OBSEQVIL CVLTV.

VENERANDO.

FASCES. CONSVLARES.

GRATVLATVRVS

DESCRIBIT.

JACOBVS. HENRICVS. BORNIVS.

LIPSIENSIS.

LIPSIÆ.

LITERIS. BREITKOPFIANIS.

MDCCXXIX.

Imprimatur by Thell.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

EX

REIP. LIT. CONS. VLI. (Palace Regia)

114

PARLAMENT O M I N I S T E R I A T I S

FASCES. CONSULARES.

VIR MAGNIFICE,
PARENS OMNI PIETATIS ET OB-
SEQVII CVLTV VENERANDE,

Llulxit tandem faustis lae-
tisque auspiciis iste dies,
quo Fortunae TVAS, imo
potius divinam de TE pro-
videntiam (a) pia mente
agnoscere, summis laudi-
bus efferre, gratamque
Deo O. M. mentem decla-
rare debeo. Hic enim

TIBI, CARISSIME PARENS, alter quasi Natalis (b)
est,

2

(a) Veteres Gentilium Philosophi, qui paulo rectius sapere videbantur,
per Fortunam nihil aliud intelligebant, quam divinam, quae omnia
regit, providentiam. Vid. GUILIELMVS DVCHOVL Tr. de Re-
ligione Romanorum p. 182.

(b) NATALIS non solum dicitur iste dies, quo in lucem edimur, sed
ille quoque, quo ad dignitates evghimur. Sic CICERO ad Quir. p. Red.

est, quo PATRIAE CONSULIS ornatus dignitate renasceris, omnium verorum bonorum occasionem, pro civium & Reipublicae salute dispensandorum amplificandorum, favente Numine, consecutus. Quae beneficia, quo largiori in TE manu contulit Deus, eo demissiori animo illum bonorum fontem fas est venerari. Id quod rectius omnino nos Christiani faciemus, quam priscæ gentes, qui ad PRIMIGENIAM FORTVNAM honorum dignitatumque accessiones (c) referebant. Erat Fortuna Dea multis apud Veteres nominibus culta. Inter varia autem & pæne innumera ejus cognomina, *Aureae*, (d) *Equestris*, (e) *Prænestinae* (f) ac PRIMIGENIAE FORTVNAE nomina sunt illustrissima: ex quibus ultimæ memoriam nunc boni ominis causa brevibus repetere liceat. Hanc, inquam, Romani, ut DIO CASSIUS (g) refert, coluerunt, *utpote, quæ omnia ante oculos & post se posita cernat, atque expendat, moneatque debere unumquemque meminisse, a quibus parentibus natus & qualis ipse sit.* Derivationem FORTVNÆ hujus PRIMIGENIÆ varie ducunt & explicant eruditi, & adhuc inter eos lis est, quænam probabilior sit

c. 2. diem sui Consulatus vocat NATALEM: vid. Nor. Grævii. Sic CAPITOLINVS vit. Spart. diem, quo Spartianus imperium ingressus est, NATALEM dixit. Quem loquendi morem Medii quoque Aevi Latinitas servavit, teste CANGIO in Gloss. Matth. Aevi T. II. p. 723.

(c) Vid. PHIL. OLEARII Diss. de Fort. Pop. Rom. §. X. p. 22.

(d) Colebatur AVREA FORTVNA in cubiculis Regiis & magnæ Regi totique provinciae salutem afferre existimabatur. GYRALDVS in Synl. Deor. XV. v. 20.

(e) EQVESTRIS ædem vocit Fulvius Flaccus Dux Romanorum in principio cum Celtiberis præliis. vid. LIVIUS H. R. L. XL. c. 40. Adde ROSINI Ant. Rom. L. II, c. 16. p. 157. (ed. Traj. 1701.) postquam

& genuina. Alii enim cum PLVTARCHO (b) putant, nomen a primis urbis Romanae initiis originem traxisse; Alii cum CICERONE (i) tantum a gignendo dictam fuisse volunt; Alii cum BOXHORNIO (k) nomen inde accepisse ferunt, quod omnium prima Romae fuerit culta. Sed nulla harum opinionum videtur approbanda, licet Clarissimorum hominum nitantur auctoritate; & potius illa BURMANNI (l) præferenda, qui hoc Fortunae nomen primitus fuisse inditum credit a Servio Tullo, qui ex serua natus FORTUNAE munere PRIMUS gentis suæ ad amplissimos honores, i. e. regnum venerat. Hic ergo, (si PLVTARCHO (m) credimus,) primus PRIMIGENIÆ FORTVNÆ templum condidit & fundamenta posuit superstitioni, a posteris paulatim ampliandæ. Nam non solum novi homines, qualis Servius erat, sed generosis orti familiis, qui vel publicis muneribus admoveri primum volebant, vel ad maiores honores adspirabant, ædes arasque huic Deæ vouisse leguntur. Ita Q. Marcius Ralla, cum Duumvir esset creatus, Deæ huic templum in colle Quirinali, sine dubio ex voto, dedicavit (n). Hujus

3

facit

(f) Huic templum exstruxit S. Flavius Domitianus, cum Imperium ejus satis esset beatum, uti refert SVETONIVS in vita c. XV. §. 5. Conf. not. PITISCI.

(g) Hist. Rom. L. XLII. p. 197. A. (ed. Steph.) ad hanc explicationem Cassii NEAPOLITANVS Nasonis INTERPRES ad L. IV. Fast. v. 375. exclamat admirabundus: Ecce! quanta sit unius vocule ætæpævolodoryia. (h) Qu. Rom. p. 69. (ed. Lugd. 1637.)

(i) Lib. II. de Leg. c. II. vid. not. Turnebi.

(k) Qu. Rom. p. 24. (ed. Lugd. 1637.)

(l) ad OVID. Fast. L. V. v. 729. sq.

(m) Qu. Rom. T. II. p. 281. (ed. Sylburg.)

(n) LIV. H. R. L. XXXIV. c. 53.

•facit mentionem OVIDIUS (o):

•*Qui dicet, quondam sacrata est COLLE QVIRINI*

•*Hac FORTUNA die PUBLICA, verus erit.*

•Quo respicit etiam illud monumentum antiquum (p):

•Q. R. C. F.

•FORT. PVBL. PR. IN. COLL.

•Porro L. Rufinus cum Ædilis Curulis deligi vellet,
•FORTVNÆ PRIMIGENIÆ Aram vovit, votumque
•postea solvit, uti docet apud GRVTERVM (q) In-
•scriptio:

•FORTVNÆ

•PRIMIGENIÆ

•Q. RVFINVS.

•ÆDIL. CVRVL.

•V. S.

Sic C. Valerius & Mendolutius Martianus cum curi-
is muneribus præesse cuperent, Fortunæ nostræ a-
ram voverunt, votique compotes facti dedicarunt.
Id quod ex sequenti constat marmore apud GRV-
TERVM (r):

•D. FORTVNÆ PRIMIGENIÆ.

•C. VALERIO. C. F. MENDOLVTIO.

•MARTIANO. VI. VIR. AVG.

•DEC. OMNIBVS. HONORIBVS.

•CVRIIS MVNERIBVS. FVNCTO.

•VALERIA. SATVRNINA. PATRI.

•L. D. D. D.

Sic Antistius cum Augur deligi vellet, vovit, jamque
dele-

(o) OVIDIVS c.l. Celebratum fuit festum ejus VIII. Kal. Junii, vid.
not. BURMANNI ad h.l. repugnantibus Viris Clarissimis THOMA
DEMPSTERO, PETRO GASSENDO, ADRIANO IVNIO
aliisque, quorum opuscula vid. apud IO. GEORG. GRAEVIUM *Thef.*
Antiqu. Rom. T. IIX.

(p) vid. *Kalend. Ant. Inscript. vet.* p. CXXXV. citante BURMANNO ad

delectus basin posuit apud eundem GRVTERVM (q):

L. ANTISTIVS.

C. F. ÆM. ELECTVS.

AVGVR

FORTVN. PRIMIG.

EX VOTO SVSCEPTO.

Neque vero solum FORTVNA PRIMIGENIA ad consequendas dignitates valere ac prodesse, sed & *fecunditati* ac proventibus *agrorum* favere credebatur. Quo spectat elegans apud (t) AVGVSTINVM Nummus, quem L. B. offerre libet:

Habet ibi FORTVNA *Plutum Divitiarum Deum* in gremio cum verbis, anni temporisque felicitatem, messium copiam & rerum humanarum insignia incrementa exprimentibus (u). Illud autem inprimis mihi admirandum videtur, FORTVNAM PRIMIGENIAM JOVI OPT. MAX. adjungi, quod iste GYRALDI versus docet:

Tu quoque FORTVNA coleris vicina TONANTI.
Quapropter Primigenius SVMMO JOVI unaque *no-*
stra

OVID. *Fast.* L. IV. v. 375.

(q) GRVTERVS *Thef. Inscript.* T. I. p. 76. (ed. Grævis)

(r) IDEM l.c.

(s) *Ibid.*

(t) *Thef. Numism.* Tab. LXII. vide *Explicationem AVGVSTINI*, huic Tab. adjectam.

(u) ELANCHINVS *Tr. de Calendario & Cy clo Julii Caesaris* p. 47.

stræ Deæ aram marmoream exstruxit cum Inscripti-
one (x):

JOVI O. M. ET.
FORTVNÆ PRIMIGENIÆ.

V. S. A. L.

L. PRIMIGENIVS.

CVM

FILIO TORQVATO.

D. D.

Fida enim custos & comes fuit FORTUNA JO-
VIS PVERI PRIMIGENIA, ut in antiquis monumen-
tis appellatur, quippe quæ *Jovi in lucem nato adsti-
tit ope præsentissima*. Nemo sane ignorat, quantis
in periculis mox a nativitate sua, cum pater Satur-
nus eum devorare voluisset, & in pueritia deinde
fuerit versatus; ex quibus tamen omnibus fatorum
providentia & præsertim FORTVNÆ, de qua loquor,
auxilio felicissime tandem emerfit. Id quod duæ
fatis docent Inscriptiones, quarum unam recitat
PITISCVS (y):

FORTVNÆ

JOVIS. PVERI.

PRIMIGENIÆ.

D. D.

EX.

(x) GRUTERVS *Thef. Inscr.* ed. GRAEVII T. I. p. 75. Non autem
solum IOVI. O. M. sed & VENERI adjungi solet FORTVNA NO-
stra, teste GRUTERO p. XXVI. & SELDENO *Synt. de Gad seu Fortu-
na* §. 1.

VENERI. ET.
FORTVN. PRIMIG.

SACRVM.

L. CALVIVS. L. F.

(y) *Lex. Ant. Rom.* T. I. p. 820.

(z) In *Synt. de Gad seu Fortuna* §. I. Op. Lond. ed. T. II. p. 75.

(aa) *Lex* sub h. v.

(bb) Recte FORTVNÆ PRIMIGENIÆ POP OPI & FORTVNÆ.
uti vult PONTEIVS de antiqua *Castorum gente* L. II. c. 5. Favet illi

EX. SORTE. COMPOS.
FACTVS.
NOTHVS. RVPICANÆ.
L. P. PLOTILLÆ.

Alteram SELDENVS (z):

FORTVNÆ.
PRIMIGENIÆ.
IOVI PVERO.
EX. TESTAMENTO.
TIBERIÆ.
SYMPHERVSÆ.
P. ANNIVS. HERMA.
HERES.
L. D. D. D.

Ex qua ratione factum credo, quod NATALEM PRIMIGENIAM finxerint Veteres, cujus mentio extat apud Cl. HOFFMANNVM (aa). Nam cum Fortuna illa fidissimam operam præstitisset IOVI Puero, eam quoque omnia regere puerorum fata existimarent, imo & illius effigiem, nato Principe, in Capitolio posuerunt. Quid? quod etiam potestatem ac vim ejus *ad salutem Imperii* pertinere crediderint, quemadmodum Pertinacem accepimus, FORTVNÆ nostræ PRIMIGENIÆ templum exstruxisse, quasi *restituta imperii salute* (bb). Ut omittam, Qv. Sempronius

antiquus ille Nummus, quem Lectori hic sistimus.
apud PATINVM *Fam. Rom.* T. II. p. m. 270.

Inveniendus est

pronium Consulem, ancipiti cum Pœnis prælio dimicantem, eidem DEÆ templum vouisse (cc): Itemque *Legiones* quasdam sub ejus tutela fuisse, quibus nomen erat PRIMOGENIARVM (dd). Sed facessat Gentilium superstitio; valeat Roma religionibus variis immersa; valeat fabulosa Deæ hujus memoria! Ego potius recordor officii, quod hujus diei me obire jubet solennitas. Cum enim ad TE, PARENS OPTIME, DEMISSISSIMAE PIETATIS CVLTV VENERANDE, NON FORTVNÆ illius PRIMIGENIÆ sed summi Numinis, quod honores largitur ac dispensat, favore, Amplissimique Senatus consensu, Fasces Reipublicæ Patriæ Tibi sint demandati, memor paterni amoris ac tot beneficiorum, non potui non, sub ipsis muneris amplissimi auspiciis gaudere, gaudiumque Tibi meum his paginis pro ingenii viribus exponere, votaue pro Tua incolumitate ac prosperrimo Regininis successu nuncupare. Faxit Deus O. M. ut illud munus, quod Vir Illustris, Magnusque memoriaque sempiterna dignissimus ABRAHAMVS CHRISTOPHORVS PLAZIVS, Jctus summus, ex hac vita Numinis jussu evocatus, non sine totius civitatis lacrymis deposuit, quodque Respublica TIBI demandavit, eadem prudentia, felicitate, vigo-

nec illa GRVTERI *Inscriptio* apud GRAEVIVM T. I. p. xvvi. ab ejus sententia est aliena:

OPT. DIVINAE.

ET. FORTVNÆ. PRIMIGENIÆ. SACRVM.

IMP. CAES. HELVIL PERTINACIS. AVGVSTI. &c.

sed BVRMANNVS, vir in hoc studio versatissimus, hæc omnia esse falsissima argumentis firmissimis probat, dum & Nummum & Inscriptionem aliter explicat, quam FONTEIVS. c. l.

(cc) Hujus templi mentionem injicit LIVIVS *Hist. Rom.* L. XXIX. c. 35.

vigore ac mentis corporisque alacritate geras & administres, ejusque virtutem ac laboris fructum Patriæ serves! Adspiret favore cœlesti Tuis curis atque consiliis, quæ AVGVSTISSIMO REGI, Senatui atque Populo Lipsiensi sunt consecrata; Adsit Tuis cœptis gravissimis eaque semper ad eventum prosperissimum perducatur. Cumque tanta hodie multitudo civium atque clientum, pia vota pro Tua salute fundentium, lætisque gratulationibus pro ejusdem perennitate certantium, ad TE accedat; meum etiam esse existimavi, piam, lætam & obstrictissimam mentem privatim non solum, sed publicis hisce quoque litteris TIBI declarare. Satis enim recorder, pro quantis beneficiis quantas grates TIBI, PARENS INDVLGENTISSIME, debeam. Insignis profecto est illa benignitas, qua me ab incunabulis complexus fovisti imo cumulasti. Stupet animus istâ liberalitate, qua meis qualibuscunque litterulis semper prospexisti. Lætor itaque & exulto tam CHARI PARENTIS munificentia ac patrocínio, FONTEMQUE illum uberissimum liberalitatis paternæ coronis ac floribus (ee), i.e. decentissima pietate gratiarumque actione decorabo. Non TE Fortuna Primigenia, Idolum veteris Romæ, sed summi Numinis gratia ad summas
in

(dd) Id quod apparet ex quodam AVGVSTINI nummo, quem evol-
ve in *Thef. Numism.* T. VIII. explicatione hujus Tabulæ prius adhibita.

(ee) *Fontes* apud antiquas gentes sacri erant adeoque divinitatis honore
colebantur, ut Genios & Numina iis tribuerent. *SENECA* ep. XLI.
p. m. 142. In eorum honorem *Fontanalia* celebrabantur, quo die &
in fontes coronas jaciebant & puteos coronabant. *VARRO* L.V. FE-
STVS L.VI. p. m. 41. *SIBRAND. SICCAMA in Fastis Kalendar. c. XVI,*
apud *GRAEVIVM Thef. Ant. Rom.* T. VIII. p. 77. A.

in patria Republica dignitates evexit: Cujus nomen
venerari, cujus benignitatem sempiternis laudibus
celebrare non intermittam. Servet ille diu REGEM
AVGVSTISSIMVM, Orbis Delicias, PATRIÆ PA-
TREM, det illi viridem & votis omnibus florentem
senectutem! Servet Amplissimum Ordinem Sena-
tus Lipsiensis: totamque Rempublicam omnis ge-
neris felicitate cumulet! Servet TE civitati, quæ
TVO Nomine lætatur! Servet TE familiæ, cujus
salus Tua salute nititur! Servet denique TE mihi,
Musarum mearum statorem, dulce decus certissi-
mumque præsidium! Habes, PARENS OPTI-
ME, votorum meorum summam, quæ sincera
pietas magis, quam elegantior Musa peperit. Da-
bis veniam, si qua minus recte minusque pro digni-
tate argumenti ac hujus diei solemnitate scripserim.
Incaluit animus juvenilis ardore votorum, iisque
unice occupatus scribentis calamus præcurrit,
stylique ornamenta minus curavit. VALE! TVO
que PATERNO FAVORI me habeas porro
quam commendatissimum.

VALE!

TEMPLVM.
FORTVNÆ. PRIMIGENIÆ.
SACRVM.
VIRO. MAGNIFICO.
JACOBO. BORNIO.
J C T O.

AVGVSTISSIMI. AC. POTENTISSIMI. REGIS.
POLONIÆ. ET. ELECT. SAXONIÆ. IN. SVMMO.
PROVOCATIONVM. CONSILIO. A. CONSILIIIS.
SVPREMÆ. CVRIÆ. PROVINCIALIS. ET.
SCABINATVS. ADSESSORI.

